

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

*Спецвипуск, присвячений
євроінтеграційній тематиці*

Том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

ISSN 2311-5491

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 5

Pedagogical sciences:
reality and perspectives

Special Issue
dedicated to European integration topics
Volume 2

Литовченко О. В., Литовченко О. В. Соціальна робота в умовах війни: європейські цінності, український досвід, міжнародна підтримка

Матеріали статті являють собою результати дослідження соціальної роботи в умовах війни, зокрема спільних європейських цінностей соціальної роботи, досвіду України, міжнародної підтримки фахівців соціальної сфери.

Акцентовано на значенні соціальної роботи в Україні в умовах широкомасштабної війни. Підкреслюється, що серед важливих чинників, що наближають перемогу, реалізація європейських прагнень України, різнобічна міжнародна підтримка.

В умовах війни актуальними є вивчення та упровадження прогресивного досвіду міжнародної соціальної роботи, зокрема європейських країн. Водночас досвід українських фахівців соціальної сфери в умовах воєнного часу є цінним ресурсом для міжнародної соціальної роботи.

За результатами дослідження узагальнено, що центральне місце в міжнародній соціальній роботі посідають принципи соціальної справедливості, прав людини, колективної відповідальності і поваги до різноманітності (Глобальне визначення соціальної роботи, 2014). Такі професійні орієнтири та етичні основи є спільними для усіх членів Міжнародної федерації соціальних працівників (IFSW), зокрема і для України.

Акцентовано, що соціальна робота України є частиною міжнародної соціальної роботи, сприймає міжнародні етичні принципи та європейські цінності соціальної роботи, спільно з партнерами працює над вирішенням глобальних соціальних проблем тощо. Водночас національна специфіка та сучасний практичний досвід соціальної роботи України зумовлені воєнним станом.

Стислий аналіз реакції міжнародних організацій соціальної роботи, насамперед Міжнародної федерації соціальних працівників (IFSW), на війну в Україні дозволив узагальнити, що є підтримка України у боротьбі за власну державу, заходи на підтримку соціальних працівників в Україні, інших країнах, значна увага і підтримка з боку європейських асоціацій соціальних працівників у вирішенні проблеми допомоги біженцям з України та інші.

Водночас не усі тези представників міжнародних організацій, висвітлені на офіційних сторінках, сприймаються однозначно. Є ознаки неправильного розуміння і трактування представниками IFSW співвідношення впливу війни на цивільних громадян України та росіян, що спричинене значною пропагандою рф.

Ключові слова: війна в Україні, соціальна робота, європейська інтеграція, міжнародна соціальна робота, принципи і цінності соціальної роботи, досвід соціальної роботи України, міжнародна підтримка.

УДК 305+37.09

Лопатинська І. С., Дзевицька Л. С., Зінченко В. М.

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сучасні євроінтеграційні суспільні тенденції природно відбиваються у політично-економічному дискурсі. Зокрема, гендерний аспект набуває ключового значення забезпечення рівних можливостей у впровадженні інституціональної політики гендерної рівності щодо вступу та навчання в університетах. Фемінізація вищих ешелонів політичної, юридичної, економічної та військової влади вплинула на лінгвістичне відображення сучасних суспільно-політичних тенденцій та стала причиною гендерних інновацій. Основоположною моделлю будь-якої професійної діяльності є спілкування, гра, навчання і сама професійна діяльність, ми можемо стверджувати, що формування комунікацій є фундаментальною частиною змісту вищої освіти у сфері гендерної рівності за принципами гуманізації, науковості, безперервності, системності та прогностичності. У роботі порівнюються гендерні традиції та розбіжності, а також вплив гендерних особливостей на сприйняття інформації в процесі вивчення іноземних мов. Розглянуто психолого-педагогічні дослідження, де вивчаються гендерні особливості розвитку та навчання особистості. Так, було розглянуто різницю між дівчатами та юнаками на двох рівнях: когнітивному та психологічному. Зауважено, що, реалізуючи гендерний підхід на заняттях з іноземної мови, викладач повинен мати чітке уявлення про сутність категорій “маскулінність” та “фемінінність”. Вивчено стратегії, спрямовані на раціональну організацію процесу запам’ятовування іноземного матеріалу, що сприяють розвитку в студентів умінь бачити труднощі в роботі з мовним матеріалом, самостійно виявляти мовні закономірності під час сприйняття іноземного мовлення, самостійно активізувати мовний матеріал, а також умінь, пов’язаних із самооцінкою та самоконтролем.

Ключові слова: гендер, гендерний підхід, гендерні особливості, мотивація вивчення іноземної мови, дискурсивний аналіз, міждисциплінарний підхід, гендерні інновації.

Забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків в усіх сферах суспільного життя, включно з наукою та освітою, є важливою передумовою становлення України як демократичної держави в загальноєвропейському контексті. Рівність прав жінок та чоловіків закріплена Конституцією України, а принципи та інструменти її забезпечення визначені Законом “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, прийнятим у 2005 році. Гендерний аспект набуває ключового значення в розрізі інтернаціоналізації української науки та освіти.

У психологічній науці є чітке розмежування понять: стать (біологічна стать) і гендер (соціальна стать). Стать – це біологічний парадокс, який описує функціональні біологічні відмінності репродуктивних систем живих істот, зокрема людини. Термін “стать” доцільно використовувати для позначення комплексу репродуктивних, соматичних, поведінкових характеристик, які визначають індивіда як чоловіка чи жінку.

Біологічна стать існує об'єктивно, але у свідомості окремої людини представлена як суб'єктивне знання, зумовлене соціальними уявленнями, соціальними стереотипами, культурними зразками поведінки, які пов'язані з належністю до певної статі, практиками спілкування та взаємодії, що враховують різницю між чоловіками та жінками, а також використання статі в соціальних та особистих цілях.

В аспекті стать існує самостійно, незалежно від біологічних особливостей і визначається соціальними та міжособистісними відносинами, де доцільніше використовувати термін “гендер”.

Отже, термін “гендер” застосовується, якщо важливо підкреслити соціальну й культурно зумовлені відмінності в поведінці чоловіків і жінок. Це можуть бути відмінності в груповому статусі: домінування (зазвичай у чоловіків), підпорядкування (зазвичай у жінок), виконувани соціальні ролі (материнство, батьківство), рівні соціальної активності (професійна діяльність зазвичай вважається прерогативою чоловіків, а домашня робота – прерогативою жінок), хоча у світі активність багатьох жінок спрямована на ведення домашнього господарства та професійну діяльність.

Є різні погляди на гендерні особливості:

- гендер як культурна (гендерна) схема, з якою співвідносить себе індивід певної статі;
- гендер як соціальний інститут;
- гендер як “комунікативна інтеракція людей”.

У низці психолого-педагогічних досліджень вивчаються гендерні особливості розвитку та навчання особистості. А. Кіріліна зазначає, що гендерні відносини є важливим аспектом соціальної організації. Вони в особливий спосіб виражають її системні характеристики і структурують відносини між суб'єктами комунікації. Так, було розглянуто різницю між дівчатами та юнаками на двох рівнях: когнітивному та психологічному. Дослідження відображають, що на когнітивному рівні під час обробки навчального матеріалу для юнаків важливіше значення має якість матеріалу, ніж обсяг. Гендерні відносини фіксуються в мові у вигляді культурно зумовлених стереотипів, накладаючи відбиток на поведінку людини, в тому числі мовну, і на процеси її соціалізації.

Для юнаків більшою мірою характерна предметно-інструментальна діяльність, також юнаки схильні до самостійної дослідницької та практичної діяльності, вибираючи між можливим та дійсним, частіше схиляються до галузі можливого, відчують інтерес до віртуальних світів та комп'ютерних технологій. Для юнаків більш типовим є дух змагання та спортивної боротьби.

На психологічному рівні визначається велика залежність юнаків порівняно з дівчатами від майбутньої професійної діяльності, схильність до синдрому змішування ролей. Юнаки в процесі самоствердження бачать мету, тому менш емоційно реагують на зміни навколишньої дійсності [7].

На відміну від юнаків, дівчата в процесі вивчення матеріалу віддають перевагу кількості, більш схильні до вербальної діяльності, виявляють більший інтерес до тем, пов'язаних з особистістю. Дівчата раціональніші у виборі між областями можливого та дійсного. Для дівчат також характерний дух змагання, але між собою.

На психологічному рівні самосвідомість дівчат детермінується міжособистісними відносинами, у процесі самоствердження вони бачать не мету, а засіб, сприйнятливіші до змін навколишньої дійсності, чутливіші і вразливіші [7].

Є твердження, що в юнаків професійне самовизначення зумовлене загальножиттєвою перспективою, в дівчат життєве та професійне самовизначення не пов'язані між собою: самовизначення дівчат, як правило, ситуативне та емоційне, а світогляд менш цілісний проти юнаків. Це явище пояснюється різницею у формуванні Я-образу дівчат і юнаків [5; 6]. Юнаки більш прагматичні у виборі роботи. Вони намагаються вибрати роботу, яка дасть змогу здобути владу, вигоду, незалежність там, де дівчата у професійному плані схиляються до соціальної та артистичної спрямованості.

На думку низки авторів, гендерні особливості необхідно враховувати у процесі навчання іноземної мови [12]. Реалізація гендерного підходу на заняттях з іноземної мови означає, що викладач повинен мати чітке уявлення про сутність категорій “маскулінність” та “фемінінність” [10].

Поняття “маскулінність” і “фемінінність” відтворюють нормативні уявлення про те, якими мають бути чоловіки і жінки, чим вони мають займатися, якою має бути їхня роль у суспільстві. Маскулінність та фемінінність лише опосередковано пов'язані з біологічною статтю особистості, ці категорії є соціальними.

У психологічній науці зустрічаються різні системи виміру маскулінності та фемінінності. Найбільш рання система була розроблена Л. Терманом та К. Кокс-Майлз у 1936 році. До маскулінних рис дослідники зараховували наявність гучного голосу, любов до полювання, непослух у дитинстві, стійкість у перенесенні фізичного болю. Протилежні риси були визнані фемінінними. Ці якості вписувалися в традиційні моделі маскулінності та фемінінності [11].

Оригінальний підхід до визначення маскулінності-фемінінності було розроблено С. Бем, яка проводила дослідження серед американських студентів. За результатами її експерименту було виділено 20 маскулінних,

20 фемінінних та 20 нейтральних якостей. Нейтральні якості були виділені для того, щоб опитувані не здогадувалися про справжню мету опитування.

Маскулінними якостями були визначені такі: віра у себе, схильність захищати власні погляди, незалежність, спортивність, напористість, сильна особистість, схильність до аналізу, здатність до лідерства, схильність до ризику, швидке прийняття рішень, самодостатність, владність, мужність, вміння відстоювати власну позицію, агресивність, схильність вести за собою, змагальність, амбітність (честолюбство).

Фемінінними якостями, на думку студентів, виявилися такі: поступливість, життєрадісність, сором'язливість, ніжність, ласка на лестоці, відданість, жіночність, уміння співчувати, дбайливість, розуміння інших, співчуття, здатність втішити, вміння говорити тихим голосом, теплота, сердечність, м'якість, довірливість, інфантильність, неприйняття лайок, любов до дітей, спокій [2].

Студенти з високими балами за маскулінними якостями та низькими за фемінінними були зараховані до маскулінного типу. До фемінінного типу були зараховані студенти з високими балами за фемінінними та низькими за маскулінними якостями.

Дослідження З. Л. Бем показали, що з 34 до 44 % юнаків мають високі бали як за маскулінними, так і за фемінінними якостями. Також було виявлено від 27 до 38 % одночасно високомаскулінних та високофемінінних студенток. Особ, що мають високі показники як за фемінінністю, так і за маскулінністю, С. Л. Бем називає психологічно андрогінними [2].

Термін "андрогінність" не означає безпорожність та уніформізм, це не механічна комбінація маскулінних та фемінінних рис, а здатність до гнучкості у виборі поведінкових ролей (маскулінних чи фемінінних) залежно від обставин [11].

Було виявлено 55 % здобувачів вищої освіти факультету підготовки фахівців Національної поліції з яскраво вираженою маскулінністю та 51 % студентів юридичного факультету спеціальності "Право", а також виявлено 33 % з високими показниками фемінінності та 29 % з яскраво вираженою маскулінністю. Підготовлена анкета "Стратегії вивчення іноземної мови". На основі таблиць Д. Колба, Р. Оксфорда та Л. Смоулена із 25 стратегій було обрано 7 найбільш значних у процесі навчання мови. Вибір цих стратегій зумовлений трьома компонентами навчальної діяльності студентів: когнітивним, емотивним та комунікативно-мовленнєвим, які видаються автору найбільш суттєвими.

До когнітивної сфери навчальної діяльності зараховано метакогнітивні та загальні когнітивні стратегії, пов'язані з пам'яттю (угруповання, уява, римування, фізичний рух, структурована поведінка, міркування аналіз, резюме, стратегії компенсації нестачі знань, як-от вгадування значень за контекстом, використання передачі синонімів змісту).

До емотивної сфери були зараховані такі стратегії мотивації та самооцінки, прийоми зниження емоційного занепокоєння, подолання мовного бар'єру ("намагаюся розслабитися, коли говорю англійською", "хвалю себе, коли соромлюся", "записую свої відчуття в навчальний щоденник", "обговорюю з іншими свої відчуття").

З комунікативно-мовленнєвим компонентом навчальної діяльності пов'язані комунікативні (соціальні) стратегії та стратегії вивчення іноземної мови в комп'ютерному середовищі. Ці стратегії, на думку автора, спрямовані на раціональну організацію процесу запам'ятовування мовного матеріалу, сприяють розвитку у студентів умінь бачити труднощі в процесі роботи з мовним матеріалом, самостійно виявляти мовні закономірності під час сприйняття іншомовного мовлення, самостійно активізувати мовний матеріал, а також умінь, пов'язаних із самооцінкою та самоконтролем.

Отримані показники фемінінності (79 % високофемінінних та 62 % високомаскулінних студентів), на нашу думку, зумовлені традиційною орієнтацією вивчення гуманітарних предметів, більш серйозним ставленням до навчання в представників фемінінного типу. Водночас студенти як фемінінного, так і маскулінного типів наголошували на важливості вивчення іноземної мови для реалізації особистих планів.

Наголошується, що метою впровадження та реалізації гендерного підходу, зокрема на заняттях з іноземної мови, є відмова від архаїчної дихотомії "слабка залежна жінка" – "сильний рішучий чоловік" та перехід до різнобічного аналізу соціостатевих ролей. Здобувачам вищої освіти необхідно мати відповідний рівень комунікації у сфері гендерної рівності, який відбивається в якісних моделях поведінки і відповідності соціальних рис "чоловічого" та "жіночого" характеру, що відповідає культурним запитам суспільства.

Видається за необхідне застосувати сучасні технології викладання з використанням інтерактивних методів (тренінги, воркшоп, ділові ігри, дискусії, мінідослідження), при цьому, зважаючи на гендерні особливості, варто застосовувати оригінальні методики, спрямовані на реалізацію гендерного підходу [4; 12], що, на наш погляд, сприяє вихованню як кваліфікованих фахівців людей з адекватним сприйняттям як власної, так і протилежної статі [4].

Використана література:

1. Аршава І. Ф. Суб'єктивне благополуччя і його індивідуальнопсихологічні та особистісні кореляти. *Вісник ДНУ. Серія: Педагогіка і психологія*. 2012. Вип. 18, т. 20, № 9/1.
2. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості. Суми : Видавничий будинок "Еллада", 2012. 608 с.
3. Життєві домагання особистості : колективна монографія / Титаренко Т. М., Лебединська І. В., Алікіна Н. В. та ін. Київ : "Педагогічна думка", 2007. 453 с.

4. Каргіна Н. В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект. *Наука і освіта*. 2015. № 3.
5. Канеман Д. Думай медленно Решай быстро / Пер с англ. Москва : Изд. АСТ, 2017. 653 с.
6. Папуча М. В. Внутрішній світ людини та його становлення. Ніжин, 2011. 657 с.
7. Психологія: в схемах, таблицях, коментарях [Текст]: кредитно-модульний курс для студентів юридичних спеціальностей / Крюкова О. В., Лефтеров В. О., Рогозіна М. Ю.; Донецький національний університет, кафедра психології. Донецьк : ДонНУ, 2009. 198 с.
8. Титаренко Т. М. Можливості підтримання та відновлення психологічного здоров'я особистості в умовах довготривалої травматизації. *Особистість в умовах кризових викликів сучасності* : матер. методол. семінару НАПН України (24 березня 2016 р.). Київ, 2016. С. 42–51. 0,5 д. а. Планова. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704987/>
9. Титаренко Т. М. Індикатори психологічного здоров'я особистості. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2016. Вип. 9. С. 196–215.
10. Чепелева Н. В. Самопроекування особистості в дискурсивному просторі. *Наукові студії із соціальної та політичної психології* : зб. ст. Вип. 31 (34) / НАПН України. Ін-т соц. та політ. психології; ред. рада: М. М. Слюсаревський (голова) та ін.; редкол.: Т. М. Титаренко (голова) та ін.. Київ : Міленіум, 2012.
11. Apolinário-Hagen J. Public acceptability of E-mental health treatment services for psychological problems: A scoping review *JMIR Mental Health*. 2017. URL: <https://goo.gl/CJtbP6>.
12. Hyman L. *Happiness; Understanding Narratives and Discourses*, PalgraveMacmillan, 2014.
13. Ott J. C. Perceptions of the Nature of Happiness: Cultural, but Related to the Dynamics of the Human Mind and the Gratification of General Needs. February 2017, Volume 18, Issue 1, pp. 313–319.

References:

1. Arshava I. F. (2012) Subiyektyvne blahopoluchchya i yoho indyvidual'nopsykhologichni ta osobystisni korelyaty [Subjective well-being and its individual psychological and personal correlates] *Visnyk DNU. Seriya: Pedahohika i psykhohiya*, vyp. 18, t. 20, № 9/1 [in Ukrainian]
2. Boryshev's'kyy, M. Y. (2012) Osobystist' u vymirakh samosvidomosti [Personality in dimensions of self-awareness.]. Sumy: Vydavnychyy budynok "Ellada". 608 s. [in Ukrainian].
3. Zhyttyevi domahannya osobystosti: kolektyvna monohrafiya [Life harassment of the individual: a collective monograph] / [Tytarenko T. M., Lebedyn's'ka I. V., Alikina N. V. Ta in.]. K.: "Pedahohichna dumka", 2007. 453 s. [in Ukrainian].
4. Karhina, N. V. (2015) Osnovni pidkhody do vyvchennya psykhologichnoho blahopoluchchya osobystosti: teoretychnyy aspekt. [Basic approaches to the study of psychological well-being of the individual: theoretical aspect]. *Nauka i osvita*. № 3 [in Ukrainian].
5. Kaneman, D. (2017) Dumay medlenno Reshay bystro. [Think slowly Decide quickly] / Per s angl. M.: Izd. AST, 653 s.
6. Papucha, M. V. (2011). Vnutrishniy svit lyudyny ta yoho stanovlennya. [The inner world of a person and its formation]. Nizhyn, 657 s. [in Ukrainian]
7. Psykhohohiya: v skhemakh, tablytsyakh, komentaryakh [Tekst]: kredytno-modul'nyy kurs dlya studentiv yurydychnykh spetsial'nostey [Psychology: in schemes, tables, comments [Text]: credit-module course for students of legal specialties] / Kryukova O. V., Lefterov V. O., Rohozina M. Yu.; Donets'kyy natsional'nyy universytet, kafedra psykhohohiyi. Donets'k; DonNU, 2009. 198 s. [in Ukrainian].
8. Tytarenko, T. M. (2016) Mozhyvosti pidtrymannya ta vidnovlennya psykhologichnoho zdorov'ya osobystosti v umovakh dovhohotryvaloyi travmatyzatsiyi [Possibilities of maintaining and restoring the psychological health of the individual in the conditions of long-term traumatization]. *Osobystist' v umovakh kryzovykh vyklykiv suchasnosti: mater. Metodol. Seminaru NAPN Ukrayiny (24 bereznya 2016 r.)* K., S. 42–51. 0,5 d. a. Planova. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704987/> [in Ukrainian].
9. Tytarenko, T. M. (2016) Indykatory psykhologichnoho zdorov'ya osobystosti Psykhologichni nauky: problemy i zdobutky: zb. nauk. statey. [Indicators of psychological health of the individual Psychological sciences: problems and achievements: coll.]. Vyp. 9. S. 196–215 [in Ukrainian].
10. Chepelyeva, N. V. (2012) Samoproektuvannya osobystosti v dyskursyvnomu prostori [Self-projection of personality in the discursive space] *Naukovi studiyi iz sotsial'noyi ta politychnoyi psykhohohiyi*: zb. st. Vyp. 31 (34) / NAPN Ukrayiny. In-t sots. Ta polit. Psykhohohiyi; 36 [red. Rada: M. M. Slyusarev's'kyy (holova) ta in.; redkol.: T. M. Tytarenko (holova) ta in.]. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
11. Apolinário-Hagen J. (2017) Public acceptability of E-mental health treatment services for psychological problems: A scoping review *JMIR Mental Health*. URL: <https://goo.gl/CJtbP6>.
12. Hyman L. (2014) *Happiness Understanding Narratives and Discourses*, PalgraveMacmillan,
13. Ott J. C. Perceptions of the Nature of Happiness: Cultural, but Related to the Dynamics of the Human Mind and the Gratification of General Needs. February 2017, Volume 18, Issue 1, pp. 313–319.

Lopatynska I., Dzhevyska L., Zinchenko V. Gender approach to teaching a foreign language in the conditions of European integration

Modern European integration social trends are naturally reflected in the political and economic discourse. In particular, the gender aspect assumes the key importance of ensuring equal opportunities in the implementation of the institutional policy of gender equality regarding admission and study in universities. The feminization of the highest echelons of political, legal, economic and military power found its influence in the linguistic reflection of modern socio-political trends and became the cause of gender innovations. The fundamental model of any professional activity is communication, play, learning and professional activity itself, we can claim that the formation of communications is a fundamental part of the content of higher education in the field of gender equality according to the principles of humanization, scientificity, continuity, systematicity and predictability. The work compares gender traditions and differences, as well as the influence of gender characteristics on the perception of information when learning foreign languages. The psychological and pedagogical research, which studies the gender specifics of personality development and training, is considered. Thus, the difference between girls and boys was considered on two levels: cognitive and psychological. It is noted that the implementation of the gender approach in foreign

language classes means that the teacher must have a clear idea of the essence of the categories “masculinity” and “femininity”. Strategies aimed at the rational organization of the process of memorizing foreign language material have been studied, contribute to the development of students’ abilities to see difficulties when working with language material, independently identify linguistic regularities when perceiving foreign language speech, independently activate language material, as well as skills related to self-esteem and self control.

Key words: gender, gender approach, gender characteristics, motivation for learning a foreign language, discursive analysis, interdisciplinary approach, gender innovations.

УДК 378.147.091.313:81'243]-043.86(4:477)

Maiev A., Nasakina S.

FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: EVOLUTION, EUROPEAN TRENDS AND CURRENT CHALLENGES IN UKRAINE

The article is devoted to the analysis of modern challenges in foreign language training in higher education institutions of Ukraine. Taking into account the irreversible European course of our state, the reformation of education sphere and the gradual integration into the world academic community, the mastery of foreign languages becomes more and more important. It requires increasing teaching efficiency, modernizing curricula, and using the best foreign practices.

In particular, it is about changing the strategy of teaching foreign languages in universities, the transition from the “translation” to the “communication” strategy, which is a sign of European trends. The key advantage of the communicative approach is the maximum approximation of the educational process to communicative and practical language use. This approach involves interactive learning, interaction of participants in the studies, while the student plays an important role.

The research examines the peculiarities of teaching grammar, mastering professional vocabulary, introduction of modern educational technologies, students’ motivation and using the native language during classes. It is emphasized that work with specialized literature should be carried out in senior years of study, after mastering the basics of the language. At the same time, the effectiveness of this activity depends on the texts selection and their adaptation to the level of training in each group.

The experience of involving native speakers in the studies is considered. In this context, it is noted that the teacher’s methodical training is no less important factor for successful learning than the language proficiency level.

On the basis of the conducted research, a conclusion was made regarding the need for further teaching practices modernization, the result of which should be the mastery of the language itself, and not only the ability to translate specialized literature. A number of measures are proposed in order to promote the effectiveness of foreign language training in higher education institutions.

Key words: foreign language, higher education institutions, European integration, European academic community, internationalization of education, communicative approach, native speakers, interactive learning.

(статтю подано мовою оригіналу)

Introduction. In today’s globalized world, the role of a foreign language is constantly growing. Mastering of at least one foreign language becomes a necessary sign of an educated person, allowing applying for a prestigious and highly paid job. The importance of foreign languages becomes so great that their knowledge ceases to be something extraordinary, a certain privilege or luxury. A few decades ago, only people of a certain social status could afford a mobile phone and a computer. Now such things are essential items. The same is true for foreign languages. Any educated person is simply obliged to master at least one of them, as it is the key to further self-education and self-improvement.

Taking into account the European integration of Ukraine and the internationalization of education, language proficiency is gaining importance in the academic field as well. Many European educational programs provide for the possibility of semester studies or short-term internships abroad. More and more scientific and communicative events take place in a foreign (mostly English) language. Language proficiency becomes a mandatory prerequisite for young researchers. Studying primary sources in the original language, opportunities to take part at international scientific forums, as well as publishing research results in foreign editions are the main advantages of mastering foreign languages.

In modern Europe, great attention is paid to the improvement of foreign language training. It is no coincidence that when meeting researchers and even students of European universities, we see that they fluently speak at least 2-3 foreign languages.

In order to improve the professional training of foreign language teachers and to promote the learning of foreign languages, the European Union and the Council of Europe have developed a wide range of educational programs. In the